

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 157/02-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. novembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť Ing. M. S., bytom K., zastúpeného komerčnou právničkou JUDr. M. S., Komerčná právna kancelária, K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II vo veci nároku na náhradu škody uplatneného poškodenou osobou v trestnom konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 7 T 136/96, teraz pod sp. zn. 8 T 327/01 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo Ing. M. S. na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II vo veci nároku na náhradu škody uplatneného poškodenou osobou v trestnom konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 7 T 136/96, teraz pod sp. zn. 8 T 327/01 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 28. novembra 2002 č. k. I. ÚS 157/02-7 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť Ing. M. S., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného komerčnou právničkou JUDr. M. S., Komerčná právna kancelária, K., ktorou sa sťažovateľ sťažoval na porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) vo veci uplatneného nároku na náhradu škody v trestnom konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 7 T 136/96, teraz pod sp. zn. 8 T 327/01.

1.1 Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že namieta porušenie označeného základného práva ako právny nástupca poškodenej osoby (manželky zomrelej 25. novembra 1998), ktorá si v rámci uvedeného trestného konania uplatnila nárok na náhradu škody, ktorá jej bola spôsobená trestným činom. Ďalej uviedol, že „V dôsledku podania obžaloby a pojednávania (...) 16. 5. 96, 7. 6. 96 a 18. 6. 96 kedy si moja manželka uplatnila v adhéznom konaní nárok na náhradu škody ako poškodená podvodom obž. Š. „stiahla“ žalobu o vrátenie pôžičky 150 000.- Sk s príslušenstvom zo súdu a to listom z 24. 10. 1996 domnievajúc sa, že Š. bude čoskoro odsúdený a jej bude priznaná náhrada škody v adhéznom konaní. To sa však dodnes nestalo“. Sťažovateľ zároveň žiadal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 200 000 Sk, a to vzhľadom na to, že jeho manželka listom z 24. októbra 1996 vzala späť „žalobu o vrátenie pôžičky 150 000 Sk na doporučenie civilného senátu 14 C 129/96 v tom smere, že po uplatnení nároku v adhéznom konaní v rámci trestného konania nie je potrebné ďalšie civilné konanie, kde by sa zbytočne platil vysoký súdny poplatok“. Sťažovateľ v tejto súvislosti pripojil podanie z 24. októbra 1996 adresované Okresnému súdu Košice I pod označením „Stiahnutie obžaloby“, v ktorom sa uvádza: „Dovoľujem si Vám oznámiť, že v plnom rozsahu sťahujem obžalobu proti p. M. Š., sp. zn. 14 C 129/96-8, ktorú som podala dňa 11. decembra 1995.“

1.2 Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že sťažovateľ sa opakovane sťažoval na dĺžku trestného konania a jeho sťažnosť z 19. februára 1999 bola uznaná ako opodstatnená. Sťažovateľ v tejto súvislosti uviedol, že „súd pre chybný postup, ním zavinené zbytočné prietahy, za ktoré bolo sudcovi uložené kárne opatrenie, pre nesprávne rozhodovanie a prepustenie obž. Š. z väzby, má najväčší podiel na tom, že naše spoločné 150 000 Sk s prísl. nám dodnes za 7 rokov neboli prisúdené“. Sťažovateľ pripojil k sťažnosti dôkazy, na ktoré sa v sťažnosti odvolával. Z pripojeného vyjadrenia predsedu okresného súdu z 19. februára 1999 o. i. vyplýva, že „vzhľadom na nečinnosť predsedu senátu (...) v období od 6. 10. 1997 do 19. 10. 1998 je Vaša sťažnosť na prietah v konaní dôvodná. Žiada sa však podotknúť, že štúdium spisového materiálu spisu sp. zn. 7 T 324/97 si vyžadovalo vzhľadom na rozsah spisu určitý primeraný čas. Uvedený prietah v konaní bol prejednaný s menovaným sudcom, ktorému bola uložená v zmysle príslušných ustanovení zák. č. 412/91 Zb. o kárnej zodpovednosti sudcov v znení noviel, výtka. Napokon, pre Vašu informáciu uvádzam, že v predmetnej trestnej veci bol vytýčený termín hlavného pojednávania na deň 30. 3. 1999 (...)“.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený predsedom JUDr. V. K., vyjadreniami z 30. decembra 2002 a 24. októbra 2003 a právna zástupkyňa sťažovateľa vyjadrením z 28. marca 2003.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (napr. I. ÚS 40/02, I. ÚS 8/03).

II.

Na základe spisu okresného súdu sp. zn. 8 T 327/01 a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 8. mája 1996 bola okresnému súdu podľa § 176 ods. 1 Trestného poriadku (ďalej len „TP“) doručená obžaloba obvodného prokurátora Košice II (ďalej len „okresný prokurátor“) na M. Š. (ďalej len „obžalovaný“), preto že „3.) dňa 9. 12. 1994 v Košiciach na ul. tr. SNP č. 67 prevzal na základe zmluvy o pôžičke a združení od M. S. sumu 150 000,- Sk, ako vklad na sprevádzkovanie potravín na Spišskom námestí v Košiciach, zaručil sa svojou nehnuteľnosťou a to potravinami na ul. Čínskej v Košiciach, pričom tieto už od 13. 7. 1994 boli v záložnom práve, sumu 150 000,- Sk nepoužil na sprevádzkovanie potravín, ale na splatenie dlhov a osobné potreby, pričom už v čase pôžičky vedel, že peniaze nevráti, predajňu vôbec nesprevádzkoval, sumu nevrátil, čím M. S. spôsobil škodu 150 000,- Sk“ (ďalej len „obžaloba“). Tento skutok bol spolu s ďalšími štyrmi skutkami kvalifikovaný v obžalobe ako trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona (ďalej len „TZ“). Obžaloba bola zapísaná pod sp. zn. 7 T 136/96. V súčasnosti je konanie o tejto obžalobe okresným súdom vedené pod sp. zn. 8 T 327/01 (ďalej len „trestný spis“).

Z trestného spisu vyplýva, že za uvedený trestný čin bolo obžalovanému vznesené obvinenie uznesením vyšetrovateľa z 1. marca 1996 a následne v rámci prípravného konania bola vypočutá M. S., ktorá do zápisnice o výsluchu svedka – poškodeného z 15. marca 1996 (č. l. 25-27) uviedla: „V rámci § 43 Trestného poriadku sa k trestnému konaniu s náhradou škody pripájam a žiadam, aby súd v prípade odsudzujúceho rozsudku zaviazal obžalovaného M. Š., aby mi spôsobenú škodu 150.000,- Sk a zároveň aj úroky v hodnote 75.000,- Sk uhradil.“

2. Hlavné pojednávanie nariadené na 7. jún 1996 bolo z dôvodu neprítomnosti obžalovaného odročené na neurčito za účelom zistenia pobytu obžalovaného prostredníctvom príslušnej mestskej evidencie obyvateľstva.

3. Okresný súd 4. septembra 1996 vydal podľa § 69 ods. 1 TP príkaz na zatknutie obžalovaného z dôvodu, že sa v mieste trvalého a prechodného bydliska nezdržiava a doterajšie pátranie po jeho pobyte bolo neúspešné. Podľa tohto príkazu na zatknutie „Tieto okolnosti odôvodňujú obavu, že sa skrýva a tak sa vyhýba trestnému stíhaniu, čím je daný dôvod väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. a) Tr. por.“. Z tohto dôvodu bol obžalovaný vzatý do väzby uznesením okresného súdu z 27. septembra 1996. Zo zápisnice o výsluchu M. Š. z 27. septembra 1996, ktorá bola v tejto súvislosti s obžalovaným spísaná sudcom okresného súdu (č. 1. 298 trestného spisu), vyplýva ku skutku pod bodom 3 obžaloby nasledovné: „Je pravdou, že som uzavrel zmluvu o pôžičke s p. S. a dostal som od nej 150 000,- Sk ako vklad na potraviny. Tento skutok priznávam a uhradím ho.“

4. Na hlavnom pojednávaní 18. októbra 1996 boli k jednotlivým skutkom obžaloby vypočutí obžalovaný a šiesti svedkovia, medzi nimi aj sťažovateľ, jeho syn M. S. a jeho manželka M. S., ktorá o. i. uviedla: „Žiadam teda, aby nám bola uhradená škoda vo výške 150 000,- Sk a 75 000,- Sk.“

Toto pojednávanie bolo odročené na 8. november 1996 za účelom predvolania neprítomných svedkov. Medzitým okresný súd uznesením z 18. októbra 1996 zamietol žiadosť obžalovaného o prepustenie z väzby na slobodu, avšak Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 10 To 356/96-319 zo 6. novembra 1996 toto uznesenie okresného súdu zrušil a podľa § 72 ods. 2 TP z dôvodov uvedených v § 73 ods. 1 písm. b) TP obžalovaného prepustil „ihneď“ z väzby na slobodu. V odôvodnení tohto uznesenia krajský súd o. i. uviedol: „Vzhľadom na osobu obžalovaného a na povahu prejednávaneho prípadu, krajský súd považuje sľub za dostatočný, a preto ho prijal. V dôsledku toho dôvod väzby uvedený v § 67 ods. 1 písm. a) Tr. por. nahradil sľubom a rozhodol o prepustení obžalovaného na slobodu. Vo veci je stanovený termín hlavného pojednávania na (...) deň 8. novembra 1996 (...), a preto bude povinnosťou obžalovaného sa na toto pojednávanie dostaviť. Neúčast' na tomto pojednávaní by bola porušením daného sľubu.“

5. Hlavné pojednávanie 8. novembra 1996, na ktoré sa obžalovaný dostavil, bolo po výsluchu jedného svedka odročené na 26. november 1996 za účelom predvolania a výsluchu neprítomných svedkov. Z rovnakého dôvodu bolo odročené aj hlavné pojednávanie 26. novembra 1996 na 6. december 1996, ktoré sa však neuskutočnilo, keď bolo odročené na neurčito z dôvodu, že sa „nedostavili prísediaci“. Ďalšie hlavné pojednávanie bolo nariadené na 28. február 1997, na ktorom boli vypočutí dvaja svedkovia a pojednávanie bolo odročené na 25. marec 1997 za účelom predvolania svedkov J. a T. a predvedenia neprítomných svedkov (Ing. V. a A.).

6. Následne okresný súd nariadil hlavné pojednávania na tieto termíny: 25. marec 1997, 18. apríl 1997, 6. máj 1997, 20. máj 1997, 6. jún 1997, 17. jún 1997, 2. september 1997, 19. september 1997 a 3. október 1997. S výnimkou ostatných dvoch hlavných pojednávanií bol obžalovaný na nich prítomný, jeho obhajca nebol prítomný len 25. marca a 19. septembra 1997. Na žiadnom z týchto hlavných pojednávanií sa však dôkazy nevykonávali, ale vždy boli len odročené na nový termín hlavného pojednávania. Zo zápisníc o týchto hlavných pojednávaniach vyplývajú rôzne dôvody ich odročenia, medzi nimi však prevažuje neprítomnosť (pre nedostavenie sa alebo nepredvedenie) svedkov. V niektorých prípadoch je dôvod odročenia nejasný, pretože aj v tých prípadoch, v ktorých sa predvolaný svedok dostavil, bolo hlavné pojednávanie odročené bez vykonania jeho výsluchu. Tak tomu bolo 25. marca 1997 (dostavil sa svedok A.), 20. mája 1997 (dostavili sa svedkovia A. a Ing. V.), 6. júna 1997 (dostavil sa svedok Ing. V.). Vo všetkých týchto prípadoch odročených hlavných pojednávanií je však možné zo súdnych zápisníc vyvodzovať ako dôvod ich odročenia aj neúčast' prísediaceho.

7. Hlavné pojednávanie 3. októbra 1997 bolo odročené na neurčito, pretože okresnému súdu 18. septembra 1997 Okresný súd Košice I oznámil, že vedie trestné stíhanie proti obžalovanému pre rovnakú trestnú činnosť a že vzhľadom na obavu z vytvorenia prekážky rozsúdenej veci požiadal krajský súd o prikázanie veci okresnému súdu. K uvedenému oznámeniu Okresného súdu Košice I bola pripojená obžaloba obvodného prokurátora Košice I, ktorú tento Okresnému súdu Košice I podal 8. mája 1996 na obvinených M. Š. a J. R. za celkom šesť skutkov kvalifikovaných ako trestný čin

sprenevery podľa § 248 ods. 1 a ods. 2 TZ, trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) TZ a ako vo forme spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 TZ trestný čin skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie podľa § 125 ods. 1 TZ.

Krajský súd uznesením č. k. 6 Nt 18/97-354 z 1. októbra 1997 odňal Okresnému súdu Košice I trestnú vec proti obžalovaným M. Š. a J. R. (ďalej tiež „obžalovaní“) vedenú na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 5 T 123/96 a prikázal ju okresnému súdu. Krajský súd v uznesení o. i. uviedol, že „Okresný prokurátor podal na Okresnom súde Košice I obžalobu na M. Š. a spol. pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1, 3 písm. b) Tr. zák. a iné. Trestného činu podvodu obžalovaný M. Š. sa mal dopustiť v čase od 14. 11. 1994 do 28. 1. 1995 tým, že pod rôznymi zámienkami vylákal od poškodených peniaze v celkovej výške 901.500,- Sk, ktoré v stanovených termínoch nevrátil a ponechal si ich pre seba“. Podľa krajského súdu vzhľadom „na skutočnosť, že na obžalovaného M. Š. boli na uvedených súdoch podané samostatné obžaloby, pričom čiastkové skutky obsiahnuté v ich výrokových častiach by tvorili v prípade ich preukázania jeden pokračovací trestný čin podvodu podľa citovaného zákonného ustanovenia (...) prichádza do úvahy spojenie uvedených vecí podľa § 23 ods. 3 Tr. por. na ich spoločné prejednanie a rozhodnutie. Tomuto procesnému úkonu musí však predchádzať odňatie a prikázanie vecí podľa § 25 Tr. por., aby sa tak obe veci obžalovaného sústredili na jednom súde“. Spis bol 6. októbra 1997 doručený okresnému súdu, ktorý prikázanú vec zapísal pod sp. zn. 7 T 324/97.

8. Okresný súd nariadil hlavné pojednávanie na 17. november 1998, na ktoré sa nedostavili obžalovaní (obžalovaný M. Š. sa ospravedlnil z dôvodu práceneschopnosti a obžalovaný J. R. mal závalu v doručení predvolania) a pojednávanie bolo odročené na neurčito. Ďalšie hlavné pojednávanie bolo nariadené na 30. marec 1999, ktoré po spojení oboch vecí na spoločné konanie pod sp. zn. 7 T 136/96 bolo odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti obžalovaného J. R., ohľadne ktorého okresný súd 31. marca 1999 vydal príkaz na zatknutie. Príkaz bol realizovaný 9. novembra 1999 a nasledujúci deň bol tento obžalovaný vzatý do väzby. Krajský súd konajúci o sťažnosti obžalovaného J. R. 16. decembra 1999 uznesenie o vzatí do väzby zrušil a prepustil ho na slobodu s tým, že prijal jeho písomný sľub.

9. Okresný súd nariadil hlavné pojednávanie na 17. marec 2000, na ktoré sa nedostavil ani jeden z obžalovaných, pojednávanie bolo preto odročené na neurčito „s tým, že na obž. M. Š. a J. R. bude vydaný príkaz na zatknutie“. V ten istý deň okresný súd tento príkaz písomne aj vydal. V oboch prípadoch bol príkaz na zatknutie doručený odboru pátrania príslušného okresného riaditeľstva Policajného zboru 23. a 27. marca 2000.

10. Okresný súd nariadil hlavné pojednávanie na 13. júl 2001. Zo zápisnice z tohto pojednávania vyplýva, že bol predvedený obžalovaný J. R. a že „sa nedostavil obžalovaný M. Š. (...). Menovaný nebol predvedený ani hliadkou PZ, nakoľko podľa vyjadrenia hliadky, ktorá ho mala predviesť sa na uvedených adresách nezdržiava. Dotazom na obhajcu JUDr. V. B. preds. senátu zisťuje, kedy sa naposledy skontaktoval so svojim mandantom M. Š., menovaný prednáša, že viac ako pred rokom som s ním mal telefonický kontakt, neviem však uviesť, odkiaľ volal, odvtedy sa so mnou neskontaktoval.“ Okresný súd po tomto vyjadrení uznesením rozhodol tak, že „trestnú vec proti obž. M. Š. (...) vylučuje zo spoločného konania (...)“, ktorá sa následne okresným súdom zapísala a ďalej vedie pod sp. zn. 8 T 327/01. Okresný súd na tomto hlavnom pojednávaní zároveň podľa § 221 ods. 2 TP vrátil trestnú vec proti obžalovanému J. R. okresnému prokurátorovi na došetrenie.

11. Sťažovateľ doručil 19. decembra 2001 okresnému súdu podanie označené ako „Uplatnenie nároku na náhradu škody ako dediča po neb. manželke M. S.“. V tomto podaní sťažovateľ uviedol „Formálne si opakovane uplatňujem v trestnom konaní vedenom pred Vaším súdom, t. č. pod sp. zn. 8 T 327/01, ako dedič a teda ako poškodený, právny nástupca nebohej manželky M. S. v rámci trestného konania v adhéznom konaní náhradu škody v sume 150 000,- Sk so 17,6 %-ným úrokom od 18. 10. 1996 a to od obžalovaného M. Š. v prípade, že bude uznaný vinným a odsúdený za trestný čin podvodu podľa § 250 Trestného zákona“.

12. Z trestného spisu okresného súdu, do ktorého ústavný súd nahliadol 19. novembra 2003, nevyplýva, či bol príkaz okresného súdu zo 17. marca 2000 na zatknutie obžalovaného M. Š. realizovaný. Podľa vyjadrení predsedu okresného súdu

z 30. decembra 2002 a z 24. októbra 2003 podaných ústavnému súdu v rámci tohto konania „je naďalej vydaný príkaz na zatknutie obžalovaného zo dňa 17. 3. 2000, ktorý do dnešného dňa nebol zrealizovaný (...). V súlade s ustanovením § 69 ods. 3 Trestného poriadku pobyť obžalovaného sú povinné vypátrať policajné orgány“.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 7 T 136/96, teraz pod sp. zn. 8 T 327/01 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

2. Zástupca okresného súdu okrem podania prehľadu procesných úkonov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 T 327/01 uviedol, že „Sťažovateľ namieta porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky ku ktorému malo dôjsť v konaní o nároku na náhradu škody uplatneného poškodenou osobou v trestnom konaní. (...) Považujeme za potrebné zdôrazniť, že o povinnosti obžalovaného nahradiť poškodenému škodu súd rozhoduje až v odsudzujúcom rozsudku. Rozsudok je možné vyhlásiť až po vykonaní celého dokazovania. Predmetom konania je trestná vec proti obžalovanému M. Š.. Jedná sa o trestnú vec majetkovej povahy, obžalovaný je trestne stíhaný pre spáchanie viacerých skutkov. Vec je zložitá na dokazovanie, pretože je potrebné vypočuť viacerých svedkov a v dôsledku nízkej procesnej disciplíny osôb predvolávaných na pojednávanie, ktoré sa na predvolanie na súd nedostavia, je potrebné z objektívnych dôvodov pojednávanie odročiť. Sťažovateľ svojím konaním dĺžku konania neovplyvnil. Súd v konaní postupoval bez prietáhov v období od podania obžaloby proti obž. M. Š. dňa 8. 5. 1996 do postúpenia trestnej veci proti obžalovaným M. Š. a J. R. z Okresného súdu Košice I dňa 6. 10. 1997. V tomto období súd vykonal 14 pojednávanií. V období od 6. 10. 1997 do 19. 10. 1998 súd vo veci okrem štúdia spisového materiálu nevykonal žiaden úkon. V ďalšom období do 30. 3. 1999 boli vykonané dve pojednávania a od 31. 3. 1999 do 9. 11. 1999 v konaní nebolo možné pokračovať z dôvodu objektívnej prekážky a to vydaného príkazu na zatknutie obž. R.. Po realizácii

príkazu na zatknutie a po rozhodnutí odvolacieho súdu boli vykonané ďalšie dve pojednávania. Dňa 17. 3. 2000 bol na obž. Š. vydaný príkaz na zatknutie, ktorý do dnešného dňa nie je zrealizovaný. Neprítomnosť obžalovaného je prekážkou objektívneho charakteru, pre ktorú nie je možné v konaní pokračovať. Odporca považuje sťažnosť za čiastočne opodstatnenú a s ohľadom na kritériá, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri posúdení, či došlo k zbytočným prieťahom v konaní, má za to, že k prieťahom došlo iba v období od 6. 10. 1997 do 19. 10. 1998 (...)“.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v reakcii (z 28. marca 2003) na toto vyjadrenie okresného súdu uviedol: „Namietam konanie súdu od 18. 9. 1996 do 3. 10. 1997, kedy domnievam sa súd nekonal tak efektívne a hospodárne na jednotlivých pojednávaniach ako konať mal. Považujem za správny názor súdu, že od 6. 10. 1997 do 19. 10. 1998 súd zaviniť 12 a ½ mesačný prieťah v konaní. Domnievam sa, že aj 4 a ½ mesačný prieťah od 17. 11. 1998 do 30. 3. 1999 bol súdom zavineným prieťahom, ak súd konal iba z podnetu MS SR, ktorému sťažovateľ doručil svoju prvú sťažnosť dňa 25. 1. 1999 na prieťahy v konaní. Taktiež sa domnievam, že súd ak dňa 31. 3. 1999 spojil veci 7 T 136/96 a 7 T 324/97 tak mohol už skôr ako až 13. 7. 2001 vylúčiť trestnú vec proti obž. Š. zo spoločného konania, pretože tr. konanie pred súdom v čase od 31. 3. 1999 do 17. 3. 2000 vo vzťahu k obž. Š. neprebiehala bez zbytočných prieťahov a preto je poznačené zbytočnými prieťahmi. Hore zvýraznené časové obdobia poznačené zbytočnými súdom zavinenými prieťahmi majú rozhodný vplyv na prieťahy súdom nezavinené, ale zavinené policajnými orgánmi ako orgánmi činnými v trestnom konaní. (...) vec obž. Š. nebola a ani nie je fakticky ani právne náročná, keďže podľa obžaloby ide iba o 5 jednoduchých podvodných skutkov, ku ktorým bolo potrebné vypočuť iba okolo 13 svedkov resp. prečítať niektoré ich výpovede (...)“. Z týchto dôvodov sťažovateľ v záverečnom návrhu na rozhodnutie navrhol vysloviť, že okresný súd „porušil základné právo Ing. M. S. na prerokovanie nároku na náhradu škody v adhéznom konaní v rámci trestného konania bez zbytočných prieťahov, zaručené mu v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo Ing. M. S. na prejednanie nároku na náhradu škody v adhéznom konaní v rámci trestného konania v primeranej lehote zaručené mu v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (...)“. Zároveň navrhol prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných

prieťahov a priznať mu „primerané zadost'učinenie v sume 150.000,- Sk“, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

3. Ústavný súd sa v uznesení o prijatí predmetnej sťažnosti na ďalšie konanie už vyjadril k aplikovateľnosti čl. 48 ods. 2 ústavy v časti upravujúcej právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov na sťažovateľom napadnuté adhézne konanie ako súčasť trestného konania. V tejto súvislosti zdôraznil, že sťažnosť sa týka posúdenia postupu okresného súdu vo veci uplatneného nároku na náhradu škody v konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 7 T 136/96, teraz pod sp. zn. 8 T 327/01, v ktorom je trestne stíhaný obžalovaný (M. Š.) pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 3 písm. b) TZ, že uvedená trestná vec napadla na okresný súd 8. mája 1996, že manželka sťažovateľa M. S. bola vypočítaná na hlavnom pojednávaní 18. októbra 1996 a ako poškodená si riadne uplatnila nárok na náhradu škody a že sťažovateľ „formálne si opakovane uplatňuje v trestnom konaní vedenom (...) pod sp. zn. 8 T 327/01, ako dedič a teda ako poškodený, právny nástupca alebo manželky (...) v rámci trestného konania v adhéznom konaní náhradu škody v sume 150 000 Sk so 17,6 %-ným úrokom od 18. 10. 1996, a to od obžalovaného M. Š. v prípade, že bude uznaný vinným a odsúdený za trestný čin podvodu podľa § 250 Trestného zákona“.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukázal na § 43 ods. 2 TP, podľa ktorého poškodený, ktorý má podľa zákona proti obvinenému nárok na úhradu škody, ktorá mu bola trestným činom spôsobená, je oprávnený tiež navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu. Návrh treba urobiť najneskoršie na hlavnom pojednávaní pred začatím dokazovania (§ 206 ods. 2). Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody uplatňuje.

Ďalej poukázal na § 45 ods. 4 TP, podľa ktorého ak ide o uplatnenie nároku na náhradu škody (§ 43 ods. 2), prechádzajú práva, ktoré tento zákon priznáva poškodenému, aj na jeho právneho nástupcu.

Napokon poukázal na § 83 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého začatie konania bráni tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie, a na

príslušnú judikatúru k tomuto ustanoveniu, z ktorej v kontexte danej veci vyplýva, že riadne uplatnenie nároku na náhradu škody v trestnom konaní (§ 43 ods. 2 TP) je z hľadiska ustanovenia § 82 OSP začatím konania a tvorí prekážku začatého konania, ak žaloba v občianskom súdnom konaní bola podaná až po tom, keď už bol urobený návrh na prisúdenie náhrady škody v trestnom konaní. Ak je teda z návrhu na začatie konania zrejmé, že protiprávnosť konania žalovaného spočívala v trestnej činnosti, musí súd so zreteľom na ustanovenie § 83 OSP skúmať, či rovnaký nárok nebol už skôr uplatnený v adhéznom konaní (napr. R 22/1979).

Na tomto základe ústavný súd teda dospel k záveru, že čl. 48 ods. 2 ústavy garantuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov aj poškodenému, ktorý si riadne podľa zákona voči obvinenému v trestnom konaní uplatnil nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, pre ktorý sa trestné stíhanie vedie, pretože takéto uplatnenie nároku na náhradu škody až do rozhodnutia o ňom podľa § 228 a § 229 TP zároveň vylučuje úspešné uplatnenie a jeho meritórne prerokovanie a rozhodnutie v občianskom súdnom konaní (§ 83 OSP). V tejto súvislosti ústavný súd prihliadol aj na to, že obdobne (v prípade, ak ide o právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote) aplikuje čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) v aspekte „občianske právo a záväzok“ aj Európsky súd pre ľudské práva (pozri napr. rozsudok *Aquaviva v. Francúzsko* z 21. novembra 1995).

Hoci tento článok Dohovoru nebol predmetom tohto konania vymedzeného sťažnosťou sťažovateľa a uznesením ústavného súdu o jej prijatí na ďalšie konanie a ústavný súd sa ním preto nemohol osobitne zaoberať ani rozhodovať o jeho porušení, tak ako to žiadala právna zástupkyňa sťažovateľa v záverečnom návrhu na rozhodnutie (zvláštnosť konania pred ústavným súdom totiž vylučuje možnosť navrhovateľa meniť predmet konania vymedzeného v uznesení o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie - pozri napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 6/02), táto skutočnosť nebola sama osebe na prekážku tomu, aby ústavný súd pri výklade a uplatnení označeného článku ústavy neprihliadol aj cit. čl. 6 ods. 1 Dohovoru a na k nemu sa vzťahujúcu príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. I. ÚS 36/02). S prihliadnutím na ňu ústavný súd nezistil žiadny

relevantný dôvod na iný záver o aplikovateľnosti čl. 48 ods. 2 ústavy v prípade práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, najmä ak v jeho obsahu nemožno vidieť podľa judikatúry ústavného súdu (II. ÚS 55/98, II. ÚS 4/02) zásadnú odlišnosť od práva na prerokovanie záležitosti v „primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s Európskym súdom pre ľudské práva ústavný súd prihliada pritom aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

5. Ústavný súd konštatuje, že v inkriminovanom konaní došlo k jedinému významnému prietahu spôsobenému nečinnosťou okresného súdu, a to v období od 6. októbra 1997 do 17. novembra 1998 v nadväznosti na prikázanie okresnému súdu ďalšej trestnej veci obžalovaného na spoločné prejednanie a rozhodnutie s tou trestnou vecou, v súvislosti s ktorou sťažovateľ (jeho právny predchodca) uplatnil nárok na náhradu škody (pozri body 7 a 8 časti II nálezu). Hoci táto skutočnosť nepochybne znamenala určité zdržanie v doterajšom postupe okresného súdu vzhľadom na nutnosť predovšetkým oboznámiť sa s novými skutkami, ktoré sa v tejto ďalšej veci kládli obžalovanému (M. Š.) za vinu buď samostatne, alebo v spolupáchateľstve s ďalším obžalovaným (J. R.), a následne starostlivo pripraviť vec na hlavné pojednávanie, nemožno ňou vysvetliť a ospravedlniť dvanásťmesačnú nečinnosť okresného súdu. Predseda okresného súdu čas potrebný na štúdium a prípravu vecí neupresnil, naproti tomu sťažovateľ považoval celú túto dobu za zbytočný prietah. Ústavný súd uznal ako primeraný čas potrebný na zvládnutie vecí s ohľadom na jej povahu a rozsah čas, ktorý nepresahuje lehotu 3 – 4 mesiacov, a vo zvyšku zistenú dobu nečinnosti okresného súdu (cca 8 mesiacov) považoval za prietah.

Za pried'ah ústavný súd považoval aj opakované odročenie hlavných pojednávani z dôvodov „nedostavenia sa prísediaceho“, resp. ich odročenie bez vykonania výsluchu prítomných svedkov, ku ktorým došlo v období od decembra 1996 do septembra 1997 (pozri body 5 a 6 časti II nálezu). Zo spisu ani z vyjadrení predsedu okresného súdu ústavný súd nezistil žiadny osobitný dôvod na to, aby mohol ospravedlniť takýto postup okresného súdu z hľadiska účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa dotknutý účastník súdneho konania nachádza (pozri napr. I. ÚS 41/02). Z judikatúry ústavného súdu však vyplýva, že nie každý zistený pried'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 47/03 z 12. novembra 2003 a v ňom odkaz na predchádzajúcu judikatúru).

Ústavný súd konštatuje, že k uvedeným pried'ahom došlo v období, keď inkriminované konanie trvalo 2 roky a 1 mesiac (od 18. októbra 1996, keď právna predchodkyňa sťažovateľa ako poškodená podľa § 43 ods. 2 TP uplatnila na hlavnom pojednávaní nárok na náhradu škody, do 17. novembra 1998, keď bolo uskutočnené prvé hlavné pojednávanie po uvedenom prikázaní ďalšej trestnej veci). V období súdneho konania, ktoré ďalej nasledovalo, a to až doteraz, však ústavný súd už žiadny pried'ah, ktorý by bolo možné pričítať postupu okresného súdu, nezistil.

V tejto súvislosti ústavný súd nemohol akceptovať tvrdenie sťažovateľa o ďalších pried'ahoch. Takto vzhľadom na dôvody odročenia hlavného pojednávania 17. novembra 1998 (pozri bod 8 časti II nálezu) nemohol považovať dobu 4 mesiacov, ktorá uplynula do nariadenia ďalšieho hlavného pojednávania (30. marca 1999), za „zbytočný“ pried'ah. Ani tvrdenie sťažovateľa o možnosti skoršieho vylúčenia trestnej veci proti obžalovanému Š. zo spoločného konania „ako až 13. 7. 2001 (...), pretože tr. konanie pred súdom v čase od 31. 3. 1999 do 17. 3. 2000 vo vzťahu k obž. Š. neprebiehalo bez zbytočných pried'ahov a preto je poznačené zbytočnými pried'ahmi“, nemohlo byť vzaté do úvahy ako „zbytočný“ pried'ah. Ako totiž zo spisu (pozri bod 8 časti II nálezu) vyplýva, na hlavnom pojednávaní

30. marca 1999 boli obidve trestné veci (v súlade s nariadením nadriadeného krajského súdu) spojené na spoločné konanie a ďalší postup okresného súdu už nezávisel len od pôvodnej veci obžalovaného (M. Š.), ale aj od sporej veci týkajúcej sa ďalšieho obžalovaného (J. R.), ohľadne ktorého okresný súd musel 31. marca 1999 vydať príkaz na zatknutie. Nič v spise nenasvedčuje tomu, že okresný súd mohol skôr vylúčiť trestnú vec proti obžalovanému (M. Š.) zo spoločného konania, tak ako to tvrdil sťažovateľ, pretože k tomuto postupu došlo na hlavnom pojednávaní 13. júla 2001 evidentne len v súvislosti s predvedením „obžalovaného J. R.“ a následným vrátením jeho trestnej veci okresnému prokurátorovi na došetrenie (pozri bod 10 časti II nálezu). Proti obžalovanému (M. Š.) vydaný príkaz na zatknutie zo 17. marca 2000 však nebol doteraz policajnými orgánmi realizovaný (pozri body 9 a 12 časti II nálezu).

Ústavný súd konštatuje, že práve táto skutočnosť, že od marca 2000 doteraz nebol realizovaný príkaz okresného súdu na zatknutie obžalovaného a jeho predvedenie okresnému súdu za účelom vykonania inkriminovaného trestného konania, mala za následok neodstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľa v súvislosti s jeho nárokom na náhradu škody uplatneným v adhéznom konaní v rámci tohto trestného konania. Za túto skutočnosť však podľa názoru ústavného súdu nemožno vziať na zodpovednosť okresný súd; iné napokon netvrdil ani sťažovateľ, ktorý obdobie od marca 2000 doteraz nezaradil medzi „zbytočné“ prieťahy spôsobené postupom okresného súdu (pozri bod 3 tejto časti), ale „zavinené policajnými orgánmi ako orgánmi činnými v trestnom konaní“.

Z hľadiska tejto dlhotrvajúcej prekážky v postupe okresného súdu (rovnajúcej sa faktickému „prerušení“ trestného stíhania) treba posudzovanej trestnej veci priznať povahu „zložitej“ veci (ale len z tohto hľadiska), ktorá sa v rozhodujúcej miere podieľala na tom, že ani po vyše 7 rokoch nebolo spôsobom predpokladaným pre adhézne konanie (pozri § 228 a § 229 TP) rozhodnuté o nároku sťažovateľa na náhradu škody uplatnenom v rámci napadnutého trestného konania, t. j. skrátka tak, že sa buď uloží povinnosť obžalovanému na jej náhradu, alebo sa odkáže poškodený na konanie o občianskoprávných veciach. Ústavnému súdu neprislúcha špekulovať o tom, či bolo možné v rámci posudzovaného trestného konania uvedeným spôsobom o uplatnenom nároku na náhradu škody rozhodnúť

skôr, ak by nedošlo k uvedeným priet'ahom na začiatku inkriminovaného trestného konania, resp. skôr ako bolo rozhodnuté krajským súdom o prikázaní ďalšej trestnej veci obžalovaného a spoluobžalovaného J. R. okresnému súdu na spoločné prejednanie a rozhodnutie, tak ako mu nepatrí špekulovať ani o tom, či vzhľadom na početnosť skutkov, za ktoré sa vedie trestné stíhanie proti obžalovanému (M. Š.), nebolo vhodnejšie pre sťažovateľa a jeho právneho predchodcu domáhať sa tohto nároku na náhradu škody len v občianskom súdnom konaní, ktoré sa inak začalo skôr (11. decembra 1995 – pozri bod 1.1 časti I nálezu) ako relevantné trestné konanie (15. marca 1996 – pozri bod 1 časti II nálezu, resp. 18. októbra 1996 – pozri bod 4 časti II nálezu) a ktoré aj vzhľadom na výpoveď obžalovaného napr. 27. septembra 1996 (pozri bod 3 časti II nálezu) bolo spôsobilé na to, aby v ňom bola uplatnenému nároku sťažovateľa (jeho právneho predchodcu) poskytnutá súdna ochrana nezávisle od výsledku inkriminovaného trestného konania.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že hoci v danej veci nebol postup okresného súdu v inkriminovanom trestnom konaní bez priet'ahov a ani sťažovateľ nijako neprispel k tejto dĺžke konania, čo uznal aj okresný súd, nebolo možné z hľadiska komplexného posúdenia inkriminovaného konania považovať postup okresného súdu v ňom za porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle cit. čl. 48 ods. 2 ústavy.

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2003